

Κεφάλαιο ΣΤ΄

3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Α) Από την Κορέα στο Βιετνάμ 1950-1973

Ι. Ένταση στην Ασία στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου:

➤ Μετά την ίδρυση του ΝΑΤΟ η ένταση μεταφέρθηκε στην Ασία

1. Κίνα:

Το 1949 οι κινέζοι κομμουνιστές με ηγέτη το **Μάο Τσε-τουνγκ** επικράτησαν στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο και ίδρυσαν τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας.

2. Κορέα:

- Το 1950 η κομμουνιστική Βόρεια Κορέα επιτέθηκε εναντίον της φιλοαμερικανικής Νότιας Κορέας.
- Στον πόλεμο αυτό αναμείχθηκαν οι ΗΠΑ και η κομμουνιστική Κίνα.
- Ο πόλεμος τέλειωσε με ανακωχή το 1953.
- Από τότε η Κορέα είναι διαιρεμένη σε Βόρεια και Νότια.

ΙΙ. Ενέργειες της ΕΣΣΔ:

- Θάνατος του Στάλιν το 1953
- Διάδοχος ο Νικίτα Χρουστσόφ

➤ Πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης

Την πολιτική αυτή εγκαινίασε ο **Νικίτα Χρουστσόφ**, σύμφωνα με την οποία ο καπιταλισμός ήταν αντίπαλος του κομμουνισμού όμως ο κομμουνισμός μπορούσε να τον εξουδετερώσει με ειρηνικά μέσα.

Τα ειρηνικά επιτεύγματα του σοβιετικού κομμουνισμού, ιδίως η ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας, αποτελούσαν εγγύηση για την επικράτησή του χωρίς πόλεμο.

➤ Σύμφωνο της Βαρσοβίας

- Ήταν μια συμμαχία των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης με την ΕΣΣΔ.
- Ηγέτης της συμμαχίας αυτής ήταν η ΕΣΣΔ.

(ενώ το ΝΑΤΟ – Βορειοατλαντική Συμμαχία – ήταν η συμμαχία των Δυτικών / καπιταλιστικών χωρών με ηγέτη τις ΗΠΑ)

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

➤ Αποσταλινοποίηση:

Στο 20^ο συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος (1956) ο **Χρυστσόφ**

- εξήγγειλε την πολιτική της αποσταλινοποίησης, δηλαδή της συστηματικής εξάλειψης του αυταρχισμού και της προσωπολατρίας.
- Διαβεβαίωνε ότι δεν θα επαναλαμβάνονταν ορισμένες υπερβολές της σταλινικής περιόδου.

Η εξαγγελία αυτή **παρερμηνεύτηκε** από ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης

→ Η Ουγγαρία ανήγγειλε την αποχώρησή της από το Σύμφωνο της Βαρσοβίας (1956), όμως σοβιετικά στρατεύματα εισέβαλαν στην χώρα και κατέστειλαν την εξέγερση.

→ Η Δύση **δεν** μπόρεσε να εκμεταλλευτεί την κρίση.

Οι Αγγλογάλλοι εισέβαλαν στην Αίγυπτο για να ανατρέψουν τον ηγέτη της Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ, όμως αποχώρησαν μετά από επέμβαση των Σοβιετικών και των Αμερικανών.

III. Σημαντικές κρίσεις του Ψυχρού Πολέμου:

1. Το Τείχος του Βερολίνου:

- 1961
- Η ΕΣΣΔ και η Ανατολική Γερμανία έκτισαν τείχος γύρω από το Δυτικό Βερολίνο, ώστε να εμποδίσουν
 - α) την επικοινωνία των δύο τμημάτων της πόλης
 - β) αλλά και τη διαφυγή των Ανατολικογερμανών στη Δύση.
- Η Δύση κατήγγειλε την ανέγερση του Τείχους ως εκδήλωση βαρβαρότητας.
- Πολλοί Ανατολικογερμανοί έχασαν τη ζωή τους τα επόμενα χρόνια στην προσπάθειά τους να περάσουν το Τείχος και να διαφύγουν στη Δύση.
- Το Τείχος του Βερολίνου έγινε το **σύμβολο** της διαίρεσης της Ευρώπης.
- Το Τείχος έπεσε το 1989.

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

2. Κούβα:

- 1962 η κρίση των πυραύλων στην Κούβα
- Ο επαναστάτης Φιντέλ Κάστρο ανατρέπει τη φιλοαμερικανική κυβέρνηση και εγκαθιδρύει κομμουνιστικό φιλοσοβιετικό καθεστώς.
- Οι Σοβιετικοί, με την αποδοχή του Κάστρο, εγκαθιδρύουν βάσεις για πυρηνικούς πυραύλους (θα δέχονταν πυρηνικές κεφαλές) στην Κούβα. Οι Αμερικανοί εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους, καθώς οι πύραυλοι αυτοί θα μπορούσαν να πλήξουν τις ΗΠΑ.
- Ο αμερικανικός στόλος απέκλεισε την Κούβα, ώστε να αποτρέψει την προσέγγιση σοβιετικού στόλου στο νησί
- Ο κόσμος όλος έζησε για λίγο την αγωνία για το ξέσπασμα ενός νέου παγκοσμίου πολέμου.
- Τελικά οι δύο ηγέτες, Τζον Κένεντυ (ΗΠΑ) και Νικίτα Χρουστσόφ (ΕΣΣΔ) συμφώνησαν να αποσυρθούν οι βάσεις των πυραύλων. (Οι Αμερικανοί απέσυραν πυραύλους από την Τουρκία).

3. Βιετνάμ

- 1960 πόλεμος του Βιετνάμ
- Η Ινδοκίνα (Βιετνάμ, Καμπότζη και Λάος στη Νοτιοανατολική Ασία) αποτελούσε αποικία των Γάλλων. Οι Γάλλοι ηττήθηκαν από τον κομμουνιστή επαναστάτη Χο-Τσι-Μινχ (1954) και δημιουργήθηκαν τα εξής κράτη: το κομμουνιστικό Βόρειο Βιετνάμ, το φιλοαμερικανικό Νότιο Βιετνάμ, η Καμπότζη και το Λάος.
- Κομμουνιστές αντάρτες στο Ν. Βιετνάμ, που υποστηρίζονταν από τους κομμουνιστές του Β. Βιετνάμ, προσπαθούν να ανατρέψουν το φιλοαμερικανικό δικτατορικό καθεστώς.
 - Παρεμβαίνουν οι Αμερικανοί,
 - αρχικά με την αποστολή στρατιωτικών συμβούλων στο Βιετνάμ,
 - αργότερα με την αποστολή αεροπορικών δυνάμεων και
 - από το 1964 με την αποστολή στρατού.
 - Λόγοι ήττας Αμερικανών:
 - α) τα παρθένα δάση του Βιετνάμ,
 - β) η αντίσταση του Βιετναμέζικου λαού εναντίον των Αμερικανών
 - γ) οι ακρότητες του αμερικανικού στρατού
 - δ) οι απώλειες των Αμερικανών στο Βιετνάμ και
 - ε) η αντίθεση της αμερικανικής κοινωνίας και το μαζικό κίνημα που προκάλεσε στις ΗΠΑ εναντίον του πολέμου
 - Ο πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον και ο Υπουργός Εξωτερικών τον Χένρι Κίσινγκερ αποσύρουν το 1973 τις αμερικανικές δυνάμεις από το Νότιο Βιετνάμ.
 - Το 1975 το Βόρειο Βιετνάμ επιτέθηκε στο Νότιο, το νίκησε και επανένωσε τη χώρα υπό κομμουνιστικό καθεστώς.
 - Το γόητρο των ΗΠΑ πλήγηκε.

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

IV. Ενέργειες της ΕΣΣΔ και των ΗΠΑ

- ΕΣΣΔ και Τσεχοσλοβακία: Το 1968 η Τσεχοσλοβακία ζητά να αποστασιοποιηθεί από την ΕΣΣΔ. Η ΕΣΣΔ και οι χώρες-μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας εισβάλλουν στην Τσεχοσλοβακία (Πράγα του '68)
- ΗΠΑ και Κίνα:
 - Η κομμουνιστική Κίνα συγκρούεται με την ΕΣΣΔ.
 - Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Νίξον και ο Υπουργός Εξωτερικών Κίσινγκερ προσεγγίζουν με επιτυχία την Κίνα. Αυτό επέφερε πλήγμα στην ΕΣΣΔ.

B) Η διεθνής ύφεση και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου:

Ύφεση = μείωση της έντασης του ανταγωνισμού μεταξύ των δύο συνασπισμών (δυτικού και ανατολικού) που άρχισε από τα μέσα του 1960.

1. Η Δυτική Γερμανία αναγνώρισε την Ανατολική Γερμανία το 1972. (Καγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας ο Βίλυ Μπραντ)

2.

Τελική Πράξη του Ελσίνκι

- Χρόνος: 1975
- Χώρες: 33 χώρες της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς.
- Χώρος: στη συνδιάσκεψη που έγινε στο Ελσίνκι (της ουδέτερης Φινλανδίας).
- Αποφάσεις:
 - α. Διευκόλυνση της συνύπαρξης των κρατών με διαφορετικά πολιτικά και κοινωνικά συστήματα.
 - β. Αναγνώριση του απαραβίαστου των συνόρων στην Ευρώπη.

3. Παγκόσμια πετρελαϊκή κρίση:

α) Η αύξηση των τιμών του πετρελαίου με αφορμή τον αραβοϊσραηλινό πόλεμο το 1973 έφερε τον δυτικό κόσμο στα πρόθυρα της φτώχειας.
β) Πετρελαϊκή κρίση ξέσπασε και το 1979-1981 μετά την επικράτηση της ισλαμικής επανάστασης του Αγιατολάχ Χομεϊνι στο Ιράν.

4. Η ΕΣΣΔ εισβάλλει στο Αφγανιστάν το 1979 για να περιορίσει τους ισλαμιστές.

5. Ο Ρόναλντ Ρίγκαν, πρόεδρος των ΗΠΑ το 1981, πιστεύει ότι οι Σοβιετικοί εκμεταλλεύονταν την ύφεση για να προωθήσουν τις θέσεις τους.

6. Η ΕΣΣΔ αποφάσισε να εγκαταστήσει πυραύλους στην Ευρώπη. Το ΝΑΤΟ απαντά με την εγκατάσταση αντίστοιχων πυραύλων.

7. Πολωνία: Στην κομμουνιστική Πολωνία προκαλεί αναταραχή η «Αλληλεγγύη», εργατικό συνδικάτο με ηγέτη τον Λεχ Βαλέσα. (Η «Αλληλεγγύη» δεν ελεγχόταν από το κομμουνιστικό κόμμα). Έτσι ο πολωνικός στρατός διενεργεί πραξικόπημα, εγκαθιδρύει

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

στρατιωτική δικτατορία κάτω από το στρατηγό Βόϊτσεχ Γιαρουζέλσκι και θέτει εκτός νόμου την «Αλληλεγγύη».

8. Η ΕΣΣΔ είχε σοβαρά οικονομικά προβλήματα.
 - Ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ αναλαμβάνει την εξουσία το 1985 και προσπαθεί να μεταρρυθμίσει τη χώρα. Πιστεύει ότι με μεγαλύτερη διαφάνεια θα ανασυγκροτούσε οικονομικά τη χώρα. Αποτυγχάνει γιατί δεν του δόθηκε ικανοποιητικός χρόνος
 - Εκδηλώθηκαν εθνικιστικές αναταραχές στην Αρμενία, Γεωργία και Βαλτικές χώρες.
 - Ο Γκορμπατσόφ επισκέφτηκε το Ανατολικό Βερολίνο και τάχθηκε υπέρ της επικοινωνίας με το Δυτικό Βερολίνο.
 - Τότε προκλήθηκε λαϊκή αναταραχή στο Ανατολικό Βερολίνο. Πολίτες γκρέμιζαν τμήματα του Τείχους και περνούσαν στο Δυτικό Βερολίνο (1989). Η πτώση του Τείχους είχε μεγάλη συμβολική σημασία.
 - 1990 επανένωση της Γερμανίας
9. Καταρρέουν κι άλλα φιλοσοβιετικά καθεστώτα στην Ανατολική Ευρώπη.
10. Πραξικόπημα στην ΕΣΣΔ εναντίον του Γκορμπατσόφ. Ο λαός της Μόσχας με τον πρόεδρο της Ρωσικής Δημοκρατίας, Μπόρις Γιέλσιν, αντιδρά με διαδηλώσεις. Διαλύεται η ΕΣΣΔ. Δημιουργείται μια χαλαρή «Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών» (1991)
11. Ο διπολικός κόσμος τελείωσε.

Νικίτα Χρουστσόφ και
Τζων Φ. Κένεντυ

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

Προσοχή (Επανάληψη)

➔ Κρίσεις κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου:

1. Ελλάδα: α) Δεκεμβριανά (1944), β) Εμφύλιος πόλεμος (1946-1949)
 2. Κίνα 1949 - Μάο Τσε-Τούνγκ – επικράτησαν οι κομμουνιστές - Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας
 3. Κορέα: 1950 η κομμουνιστική Βόρεια Κορέα εναντίον φιλοαμερικανικής Νότιας Κορέας.
 - αναμείχθηκαν οι ΗΠΑ και η κομμουνιστική Κίνα- ανακωχή το 1953
 4. Βιετνάμ : 1960 πόλεμος του Βιετνάμ
 - το κομμουνιστικό Βόρειο Βιετνάμ, το φιλοαμερικανικό Νότιο Βιετνάμ
 5. Βερολίνο:
 - (α) Αποκοπή Δ. Βερολίνου – αερογέφυρα για τροφοδοσία από Αμερικανούς, 1949
 - β) Τείχος του Βερολίνου, 1961
 6. Κούβα: 1962 η κρίση των πυραύλων στην Κούβα
 - επαναστάτης Φιντέλ Κάστρο εγκαθιδρύει κομμουνιστικό φιλοσοβιετικό καθεστώς.
 - Οι Σοβιετικοί εγκαθιδρύουν βάσεις για πυρηνικούς πυραύλους
 - Τζον Κένεντυ (ΗΠΑ) και Νικίτα Χρουστσόφ (ΕΣΣΔ) συμφώνησαν να αποσυρθούν οι βάσεις των πυραύλων
- ➔ Ενέργειες της ΕΣΣΔ
1. Θάνατος του Στάλιν το 1953
 2. Διάδοχος ο Νικίτα Χρουστσόφ, Πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης
 3. Σύμφωνο της Βαρσοβίας
 4. Αποσταλινοποίηση:
 5. Η Ουγγαρία ανήγγειλε την αποχώρησή της από το Σύμφωνο της Βαρσοβίας (1956), όμως σοβιετικά στρατεύματα εισέβαλαν στην χώρα και κατέστειλαν την εξέγερση
 6. Τσεχοσλοβακία: 1968 η Τσεχοσλοβακία ζητά να απομακρυνθεί από την ΕΣΣΔ. Η ΕΣΣΔ και οι χώρες-μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας εισβάλλουν στη Τσεχοσλοβακία (Πράγα του '68).
 7. Κίνα: συγκρούεται με την ΕΣΣΔ.
 8. Αφγανιστάν: 1979 εισβολή από ΕΣΣΔ
 9. πύραυλοι στην Ευρώπη
 10. Η ΕΣΣΔ είχε σοβαρά οικονομικά προβλήματα. - Μιχαήλ Γκορμπατσόφ
 11. 1989 πτώση του Τείχους.
 12. Πραξικόπημα στην ΕΣΣΔ εναντίον του Γκορμπατσόφ. -Μπόρις Γιέλσιν
 13. Διαλύεται η ΕΣΣΔ. - «Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών» -1991

Ιστορία κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου

➔ Ενέργειες των ΗΠΑ:

1. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Νίξον και ο Υπουργός Εξωτερικών Κίσινγκερ προσεγγίζουν με επιτυχία την Κίνα. Αυτό επέφερε πλήγμα στην ΕΣΣΔ
2. Ευρώπη: NATO εγκαθιστά πυραύλους.

Ερωτήσεις:

Να απαντήσετε σ' όλες τις ερωτήσεις του βιβλίου σας στη σελίδα 150.

Ερωτήσεις με βάση τους δείκτες

1. Να περιγράψετε συνοπτικά τις διάφορες φάσεις εξέλιξης του Ψυχρού Πολέμου και τις διεθνείς κρίσεις, σε συνάρτηση με τη δημιουργία των δύο συνασπισμών.
2. Να επεξηγήσετε τις συνθήκες που οδήγησαν στην κατάρρευση της πολιτικής του Διπολισμού και στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

The Cold War 1945-1991

